

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Concordia. Pia Et Vnanimi Consensv repetita Confessio
fidei & doctrinæ Electorum, Principvm Et Ordinvm Imperii,
atq[ue] eorundem Theologorum, qui Augustanam
Confessionem amplectuntur**

Lipsiæ, 1606

Tertia Pars Articvlorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35443

TER TIA PARS

ARTICVLORVM.

De sequentibus articulis agere poterimus cum doctis, & prudentibus Viris, vel etiam inter nos ipsos. Papa & regnum Pontificium illos non magnopere curant. Conscientia enim apud eos nihil est, sed pecunia, gloria, honores, potentia, ipsis sunt omnia.

I. De peccato.

HIC confitendum nobis est, vt Paulus Rom. 5. affirmat, peccatum ab vno homine Adamo ortum esse & introisse in mundum, per cuius inobedientiam omnes homines facti sunt peccatores, morti & diabolo obnoxij. Hoc nominatur originale, hæreditarium, principale, & capitale peccatum.

Huius peccati fructus postea sunt mala opera in decalogo prohibita, vt sunt diffidentia, incredulitas, falsa fides siue *agnoſiſia*, idolatria, sine Dei timore esse, præsumptio seu temeritas, desperatio, cæcitas seu excecatio, & vt summatim dicam, Deum non agnoscere, non curare: Deinde, mentiti, nomine Dei abuti, peierare, non orare, non inuocare, verbum Dei contemnere vel negligere, parentibus immorigerum esse, occidere, lasciuire, furari, decipere, &c.

Hoc peccatum hæreditarium tam profunda & tetra est corruptio naturæ, vt nullius hominis ratione intelligi possit, sed ex scripturæ patefactione agnosceda & credenda sit, Plal. 51. Rom. 5. Exod. 33. Gen. 3. Quapropter meri sunt errores, & caligines contra hunc articulum, scholasticorum doctorum dogmata, quibus docetur:

Post Adæ lapsum, hominis naturales vires man-
integras, & incorruptas, & Hominem naturaliter habere
rationem rectam, & bonam voluntatem, sicut philo-
sophi docent.

N Et: Hominem habere liberum arbitrium facien-
bonum, & omittendi malum, & econtra, omittendi
bonum, & faciendi malum.

Item, Hominem posse naturalibus viribus omnia
 mandata Dei servare & facere.

Et: Posse naturalibus viribus Deum super omnia
diligere, & proximum, sicut seipsum.

Item, Si faciat homo, quantum in se est, Deum la-
giri ei certo suam gratiam.

Et: Si accedere velit homo ad Eucharistiam, non
opus esse bono proposito rectè faciendi, sed suffice-
re, si non adsit malum propositum peccandi: tantum
bonam scilicet esse naturam, & tantam esse viam sacra-
menti.

Item, Non posse ex scriptura probari, ad bonum
opus necessario requiri Spiritum sanctum & eius gra-
tiam.

Talia & similia portenta, orta sunt ex inscitia, &
ignorantia peccati, & Christi servatoris nostri: sunt
verè & merè ethnica dogmata, quæ tolerare non po-
sumus. Si enim ista approbantur, Christus frustra mor-
tuus est, cum nullum peccatum & damnum sit in ho-
mine, pro quo mori eum oportuerit: aut solummodo
pro corpore mortuus diceretur, non pro anima, quæ
doquidem anima profus sana, & solum corpus ma-
lignum obnoxium perhiberetur.

II. De Lege.

Sentimus, Legem à Deo datam esse, primum, ut pe-
 catum prohiberetur comminationibus, & me-

pœnarum. Item, promissione & annunciatione gratiæ & beneficiorum. Sed hæc omnia propter malitiam, quam peccatū in homine effecit, malè cesserunt. Quidam enim inde deteriores redditi fuerunt, qui scilicet legem oderunt prohibentem ea, quæ facere ipsi malent, & præcipientem, quæ grauatim præstant. Quare, nisi pœna coerceantur, plura patrarent contra legem, quam antea. Atq; hi sunt mali, effrenes, & securi homines, qui perpetrant mala, quoties occasionem aliquam offerri sibi animaduertunt.

Quidam verò arrogantia & cæcitate percuriuntur, & insolenti opinione tenentur, se seruare, & posse seruare legem viribus suis, sicut iam paulò antè de scholasticis doctoribus dictum est. Hinc hypocritæ & iustitiarij, seu in speciem sancti, proueniunt.

Præcipuum autem officium & ἐπέμεια legis est, vt peccatum originale & omnes fructus eius reuelet, & homini ostendat, quam horrendum in modum natura eius lapsa sit, & funditus ac totaliter deprauata, ita, vt Lex ei dicat, hominem nec habere, nec curare Deum, & adorare alienos Deos: id quòd antea & sine lege homo non credidisset. Hac ratione perterrefcit, humiliatur, prosterhitur, desperat de se ipso, & anxie desiderat auxilium, nec scit, quòd fugiat, incipit irasci Deo, & abmurmurare præ impatientia. Hoc est, quod Paulus inquit Roman. 4. Lex iram operatur. Et Roman. 5. Lex auget peccatum. Lex subintravit, vt abundaret delictum.

III. De Pœnitentia.

HOC officium Legis retinetur in nouo Testamento, & in eo exercetur, vt Paulus Rom. 1. facit, inquit: Ira Dei de cœlo reuelatur super omnes homines. Et 3. Omnes sunt rei corâ Deo. Nemo homi-

num

num iustus est coram eo. Et Christus Ioh. 16. inquit Spiritus sanctus arguet mundum de peccato.

Jerem. 23.

Hoc igitur fulmen est Dei, quo & manifestos peccatores, & hypocritas proflernit, & nullum iustum pronunciat, sed omnes ad terrorem & desperationem agit. Hic malleus est, ut Hieremias inquit: Verbum meum quasi malleus conterens petras. Hæc non est activa contritio, seu factitia, & accersita, sed passiva contritio, conscientie cruciatus, vera cordis passio, & sensus mortis.

Sic scilicet incipit vera pœnitentia. Et hic homo audit sententiam promulgari dicentem: Quotquot estis, nihil levis, siue manifesti peccatores, siue opinati vestra sancti sitis. Omnes vos alios fieri oportet, & aliter operari, quam quales nunc estis, & sicut iam operamini, qualescunque sanè sitis, magni, sapientes, potentes, sancti. In summa, hic nemo iustus, sanctus, pius est.

Huic officio novum Testamentum statim adiungit consolationem & promissionem gratiæ Euangelij, credendum est, sicut Christus inquit Marc. 1. Agite pœnitentiam, & credite Euangelio, id est, fatis alij, & cruciatis aliter, & credatis meæ promissioni. Et ante Christum Iohannes nominatur præco pœnitentiæ, sed remissionem peccatorum, hoc est, Iohannes omnes arguit, & peccatores esse euicit, ut scirent, quid coram Deo essent, & seipsos agnoscerent, ut perditos homines, atque ita Deo apparerentur ad gratiam amplectendam, & remissionem peccatorum ab eo sperandam accipiendam. Sic etiam Christus Luc. 24. ipse inquit In nomine meo ubiq; prædicanda est pœnitentia & remissio peccatorum inter omnes gentes.

Quando autem lex hoc officium suum sola exercere sine Euangelio, nihil aliud, nisi mors & infernus horrorem opprimunt, prorsus desperantem, ut Saulem &

dam, sicut Paulus testatur, legem per peccatum hominem morti tradere. Econtra Euangelium adfert consolationem & remissionem, non vno tantum modo, sed per verbum, Sacramenta, & similiter, quemadmodum audiemus paulò post, vt ita redemptio apud Deum sit copiosa, vt in 130. Psalmo scriptum est, contra horrendam captiuitatem peccati.

Nunc porrò falsam pœnitentiam sophistarum cum vera pœnitentia conferemus, vt vtraq; meliùs intelligi possit.

DE FALSA POENITENTIA PONTIFICIORVM.

Impossibile fuit, Pontificios rectè docere de pœnitentia, cum verum peccatum non rectè agnouerint.

Nam, vt supra ostensum est, de peccato originali non rectè sentiunt, quia aiunt, naturales vires hominis mansisse omnino integras & incorruptas, & rationem rectè posse docere, ac voluntatem posse ea, quæ docentur, præstare, & Deum certò donare suam gratiam, cum homo tantum facit, quantum in se est, secundum liberum suum arbitrium.

Ex hoc dogmate sequitur, tantum ob actualia peccata agendam esse pœnitentiam, vt sunt, malæ cogitationes, quibus homo obtemperat, (concupiscentia enim, vitiosi affectus, inclinatio, libido & affectio praua secundum illos non sunt peccata) sermones mali, mala opera, quæ voluntas libera ommittere potuisset.

Huic pœnitentiæ adiungunt tres partes, Contritionem, Confessionem, & Satisfactionem, addita grandi consolatione & pollicitatione remissionis peccatorum, meriti, expiationis peccatorum, ac plenariæ redemptionis coram Deo, si homo verè doleat, confiteatur, & satisfaciat. Sic in pœnitentia homo ad fiduciam priorum operum ducitur. Hinc orta est vox, quæ in suggestis, cum prælegeretur vulgo publica absolutio,

vlurpata fuit; Prolongā Deus vitam meam, donec peccatis meis satisfecero, & vitam meam emendauerim.

Hic altum fuit silentiū de Christo & fide, & tantū opinio & spes fuit de proprijs operibus, quibus peccata corā Deo delerentur. Et hanc ob causam factū tum sacrifici & Monachi, vt nos ipsos peccato opponerem.

Quod ad contritionem attinet, cū nemo posset omnia peccata sua in memoria retinere, praesertim per integrum annum commissa, centones hos assuebant, in memoria peccati absconditi fortè recurreret, etiam illud sufficiente contritione desendum & confitendum esse, &c. Interea Dei gratiā homo committebatur.

Cū etiam nemo sciret, quanta contritio esse deberet, quae coram Deo sufficeret, dicebant, si quis contritionem non haberet, eum saltem attritionem habere oportere, id est, dimidiam quasi contritionem, vt initium contritionis. Hæc vocabula ipsi nec intellexerunt, nec intelligunt, minùs, quàm ego. Et attritio reputabatur pro contritione, venientib. ad confessionem.

Et cū quis diceret, se non posse habere contritionem, seu non dolere posse ob peccata sua (vt hoc potuit in illicito amore, aut vindictæ cupiditate, & cæteris) interrogabant, an is non optaret, & cupere dolere? Respondenti, cupere se, (quis enim, nisi ipsi diabolus, negaret se cupere?) accipiebant hoc pro contritione, & remittebant peccata propter hoc bonum ipsius opus, quod nomine Contritionis ornabant. Hic allegabant exemplum Bernhaldi, &c.

Videmus autem, quàm palpet & titubet cæcitas in rebus diuinis, & consolationem quærat in proprijs operibus, pro sua opinione, & Christi & fidei prorsus obliuiscatur. Quod si res ipsa perspicuè consideretur, contritio ista est factitia & fictitia cogitatio seu imaginatio ex proprijs viribus, absque fide, absque agnitione Christi. Et in ista contritione miser peccator fortè re-

cordans suæ flammæ, & cupiditatis vindictæ, vel ride-
re, vel lachrymare potius potuit, quam aliud cogita-
re, exceptis ijs, qui vel legis fulmine tacti, vel a dia-
bolo spiritu tristitiæ afflicti fuerunt. His, inquam, exce-
ptis, Contritio ista fuit mera hypocrisis, & peccati flā-
mas non mortificauit. Oportuit enim homines dole-
re, cum libentius peccassent, si liberum ipsis fuisset.

CONFESSIO sic instituebatur, vt homines iube-
rentur omnia sua peccata enumerare (quod factu im-
possibile est) Hæc inges carnificina fuit. Et si quis quo-
rundam peccatorum oblitus esset, is eatenus absolue-
batur, vt si in memoriam illa recurrerent, ea postea
contereret. Nemo igitur scire potuit, num vnquam
sufficeretur, purè, & rectè confessus esset, & quando
confessionis finis futurus esset. Et tamen nihilominus
ducebantur homines ad propria sua opera, & hæc con-
solatio ipsis proponebatur: Quò confessio esset pu-
rior, magis ingenua & aperta, pudore & ignominia co-
ram sacerdote iussula, eò satisfactionem pro peccato
esse plenior, & humilitate illa certò ac meritò gra-
riam Dei impetrari.

Nulla hîc fides, nullus Christus erat. Et virtus abso-
lutionis non explicabatur contenti, sed consolatio ei-
us in enumeratione peccatorum & pudefactione cõ-
sistebat. Nemo autem recitare potest miseras, carni-
ficinas, fraudes & idolatrias ex Confessione ista natas.

Cæterum SATISFACTIO longè perplexior est.
Nemo enim scire poterat, quantu faciendum esset pro
vno tantum peccato, nedum pro omnibus. Hic arte v-
tebantur, & parum satisfactionum imponebant, quæ
etiam facile seruari poterant, vt quinq; orationes do-
minicas, ieiunium vnus diei, &c. cætera, quæ in pœni-
tentia desiderari dicebant, relegabant ad purgatorium.

Hic quoq; magna calamitas oriebatur. Quidam e-
nim metuebant, se in æternu ex purgatorio non libe-

N.

rari posse, cum secundum veteres Canones, pro peccato mortali poenitentia septennis seu septem annorum constituta esset. Et tamen fiducia semper collocata erat in nostro opere satisfactionis, ac si satisfactio potuisset esse perfecta, tota fiducia in eam coniecta fuisset, nec opus fuisset Christo & fide. At impossibile illa erat. Et si quis centum annos poenitentiam ista ratione exercuisset, nondum certus tamen de sufficientia, perfectione, & fine poenitentiae suae fuisset. Hoc scilicet erat perpetuo poenitere, & nunquam ad poenitentiam peruenire.

Hac de causa sedes ista Romana sancta misera Ecclesiae subueniebat, & Indulgentias effungebat, quibus remittebatur, & abolebatur expiatio seu satisfactio, primum particulatim, ad annos septem, centum, &c. & ea distribuebat inter Cardinales, & Episcopos, ita, ut quidam annos centum, quidam ad dies centum indulgentiam conferrent. Totam autem satisfactionem relaxandi, potestatem sibi reseruabat.

Hac ratione cum accresceret pecunia, & nundinatio bullarum esset fructuosa, excogitauit annum aureum Iubilaeum, verè auriferum (Jubeljahr / Guldensjahr) quem Romae celebrari voluit. Hunc appellabat remissionem omnis culpae & poenae. Accurrebant igitur plurimi, quia ab onere molestissimo liberari vnusquisque cupiebat. Hoc erat effodere & conquirere thesauros terrae. Mox Papa annos aureos multiplicabat, & alium supra alium accumulabat, & quod plus auri deuorabat, et plus fauces ipsius appetebant.

Ideoque per legatos suos mittebat annos isto passim in prouincias, quoad omnia templa & domus annis aureis opplerentur. Tandem irruerat etiam in purgatorium ad defunctos; primum, Missarum & Vigiliarum fundatione, deinde indulgentijs, & anno aureo, & animas tam vili precio aestimabat, ut vnam pro sex numinis liberam pronuncians dimitteret.

Nec

Annoy.
aurey
ad ann.
aurey.

N

Neque tamen hoc quoq; sufficebat. Papa enim, et si iubebat homines indulgentijs istis tutò fidere ad salutem, tamen ipse rem vniuersam denuò incertam, in dubium vocabat. Nam in bullis suis scribit, Eum, qui indulgentiarum seu Iubilæi anni particeps fieri velit, oportere contritum, & confessum esse, ac pecuniam numerare. Audiuimus autem supra, Contritionem & Confessionem illorù esse incertam & hypocriticam. Nemo etiam sciebat, quæ anima in purgatorio esset, ac si quæ in eo esse dicebantur, nemo sciebat, quæ recte & contritæ & confessæ fuissent. Sic Papa sanctum denarium corradebat, & interea ducebat homines ad fiduciam potestatis & indulgentiarum suarum, & rursus inde abducebat ac remittebat ad incerta ipsorum opera & merita.

Cumq; nonnulli essent, qui se actualium peccatorum istorum vel cogitationibus, vel verbis, vel factis commissorum non agnoscebant reos, quemadmodum ego & mei similes in monasterijs & foundationibus, seu sacerdotum sodalitijs, seu Collegijs monachi & flamines, ieiunijs, vigilijs, orationibus, Missarum celebrationibus, duris lectisernijs & vestibus, &c. resistere conabamur malis cogitationibus, & violenter sancti esse volebamus, & licet ianatum malum sæpe etiam interdormiendum (sicut Augustinus & Hieronymus & alij quoque conqueruntur) naturam suam exereret, tamen nos mutuo sanctos esse æstimabamus, sicut docebamur, sine peccato, & plenos operum bonorum, vsque adeò, vt bona opera nostra etiam alijs, quasi superflua in nobis ad salutem consequendam, communicaremus & venderemus, id quod ita factum esse, testantur sigilla, literæ, exempla, quæ extant.

Cùm igitur, inquam, tales essent, hi pœnitentia non indigebant. Quæ enim contritio poterat esse in ijs, qui malis cogitationibus non assentirentur? Quæ

confessio de verbis non prolatis? Quæ satisfactio pro
non factis, seu pro innocentia, qua alijs miseris peccato-
toribus superabundans iustitia vendi poterat? Tale
hypocritæ & sancti erant tempore Christi etiam Pha-
risæi & Scribæ.

Hic exurgit Angelus ille igneus B. Iohannes, præ-
verus veræ pœnitentiæ, & tonitru ac fulmine vno feri-
ambos (videntes & ementes opera) inquit: Agite
pœnitentiam. Attamen egimus pœnitentiam, autem
miseri illi. Cæteri verò dicunt, non indigemus pœni-
tentia. Iohannes autē inquit: Ambo agite pœnitentiam
quia falsi estis pœnitentiarij, & cæteri sunt falsi sancti
seu hypocritæ, & ambo indigetis remissione peccato-
rum, cum nondum sciatis, quid sit verè peccatum, ne-
dum, ut de eo pœnitere, & fugere illud possitis. Nullus
vestrum bonus est, pleni estis incredulitate, ruditate &
ignorantia Dei & voluntatis Dei. Præsens enim hęc co-
râm adest, de cuius plenitudine nos omnes accipere
oportet, gratiam pro gratia. Et ne no hominum sine
ipso coram Deo iustus esse potest. Quare si pœnitenti-
am agere volueritis, rectè illam agite: vestra pœnitenti-
a nulla est. Et, vos hypocritæ, qui non egetis pœni-
tentia, vos genuina viperarum, quis vos certos red-
didit, ut fugeretis à ventura ira? &c.

Eodem modo etiam Paulus Roman. 3. conuincitur:
Non est iustus quisquam, non est intelligens, non
est requirens Deum: non est, qui faciat bonum, ne-
minus quidem. Omnes declinauerunt, & inutiles facti
sunt. Et Acto. 17. Nunc Deus annunciat hominibus,
omnes ubiq; pœnitentiam agant. Omnes dicit, nemine
excepto, qui modò homo est. Hęc pœnitentia docet
nos agnoscere peccatum, videlicet, de nobis omnibus
planè actum esse, & intus & in cute nihil boni in nobis
esse, & simpliciter fieri nos alios & novos homines
oportere.

Ha

Hæc pœnitentia non est partialis, & mutilata, qualis est ista auctualium peccatorum, nec etiam est incerta, qualis ista est. Non enim disputat, vtrum sit peccatum, vel non peccatum, sed totum prostermit, & affirmat, vniuersum & merum esse peccatum, quò ad nos (& nihil esse in nobis, quod non sit peccatum siue reum.) Quid enim diu quarere, partiri & distinguere volumus? Quamobrem etiam Contritio hic non est dubia aut incerta. Nihil enim remanet, quo aliquid boni cogitare possimus ad expiandum peccatum, sed abijcienda nobis est omnis spes de omnibus, quicquid sumus, quicquid cogitamus, loquimur & facimus, &c.

Similiter Confessio quoque non potest esse falsa, incerta, manca, aut mutila. Qui enim confitetur, totum in se esse merum peccatum, is comprehendit omnia peccata, nullum excludit, nullius obliuiscitur, Sic & satisfactio non potest esse incerta, quia non est nostrum incertam & peccato contaminatum opus, sed est passio & sanguis immaculati & innocentis Agni Dei, qui tollit peccata mundi.

De hac pœnitentia concionatur Iohannes, deinde Christus in Euangelio, & nos etiam. Et hac pœnitentiæ concione destruimus Papam, & omnia, quæ nituntur nostris bonis operibus. Omnia enim fundamento putri & vano insunt, quod appellatur, Bonum opus siue Lex, cum tamen nullum bonum opus adsit, sed tantum mala opera, & nemo faciat legem (vt Christus Iohan. 7. testatur) sed omnes eam transgrediantur. Quare ædificium, quod superstruitur, tantummodò mendacium & hypocrisis est, etiam qua in parte sanctissimum & formosissimum est.

Hæc pœnitentia in Christianis durat vsque ad mortem, quia luctatur cū peccato residuo in carne per totam vitam, sicut Paulus Rom. 7. ostendit, se belligerari cum lege membrorum suorum, &c. idq; nõ proprijs viribus, sed dono Spiritus sancti, quod remissionem peccatorum

sequitur, & quotidie reliquias peccati purgat & expulit, & in eo est, ut hominē purificet, rectificet, sanctificet.

De tantis rebus Papa, Theologi, Iurista, alijq; homines ex ratione sua nihil norunt, sed hæc doctrina est à cœlo per Euangelium patefacta, & ab impijs sancti seu hypocritis pro hæresi proclamatur.

C A P I T U L U M, si sectarij quidam orientur, quorum nonnulli iam forsitan adsunt, & tempore seditionis rusticanae mihi ipsi in conspectum veniebant, sentientes, Omnes eos, qui semel Spiritum aut remissionem peccatorum accepissent, & credentes facti essent, et deinde peccarent, manere tamen in fide, & peccatum ipsis nihil obesse. Hinc voces ipsorum, Fac, quidquid lubet, modò credas, nihil tibi nocet, fides omnia peccata delet, &c. Addunt præterea; Si quis post fidem & Spiritum acceptum peccet, eum nunquam Spiritus fidem verè habuisse. Et tam insanos homines videtis & diu multos, & vereor, ne adhuc in nonnullis demonum iste latitans habitet.

Si igitur, inquam, tales in posterum etiam orientur, sciendum & docendum est, Quòd si sancti, qui originale peccatū adhuc habere se sentiunt, & quotidie de eo poenitent, & cum eo luctantur, insuper tuant manifesta peccata, ut David in adulterium, homicidium, & blasphemiam, eos excutere fidem & Spiritum sanctum, & abesse tum ab ipsis fidem & Spiritum sanctum. Spiritus enim sanctus non sinit peccatum dominari, inualescere, & victoriam obtinere, ac consummari, sed reprimit, & coërcet, ne facere possit, quod vult. Si verò facit, quod vult, certè Spiritus sanctus & fides amittuntur, nec simul adsunt. Sic enim inquit Iohannes Qui ex Deo natus est, non peccat, & peccare non potest. Et tamen etiam hoc verum est, quod idem Iohannes dicit: Si dicimus, nos peccatum non habere, mentimur, & veritas Dei non est in nobis.

IV. De Euangelio.

Nunc ad Euangelium redibimus, quod non vno modo consult & auxiliatur nobis contra peccatum. Deus enim superabundanter diues & liberalis est gratia & bonitate sua, primum per verbum vocale, quo iubet predicari remissionem peccatorum in vniuerso mundo. Et hoc est proprium officium Euangelij. Secundò per Baptismum. Tertio per venerandum sacramentum Altaris. Quarto per potestatem clauium, atq; etiam per mutuum colloquium & consolationem fratrum. Matth. 18. Vbi duo aut tres fuerint congregati, &c.

V. De Baptismo.

BAPTISMVS nihil est aliud, quam Verbum Dei cum mersione in aquam, secundum ipsius institutionem & mandatum, siue, vt Paulus inquit, lauacrum in verbo, sicut & Augustinus ait: Accedat verbum ad elementum, & fit sacramentum. Quare non sentimus cum Thoma & monachis predicatoribus seu Dominicanis, qui verbi & institutionis Dei oblitiscunt, Deum spirituales virtutem aquæ contulisse & indidisse, quæ peccatum per aquam abluat. Non etiam facimus cum Scoto & Minoritis seu Monachis Franciscanis, qui docent, baptismo abluere peccatum ex assistentia diuinæ voluntatis, & hanc abluitionem fieri tantum per Dei voluntatem, & minimè per verbum & aquam.

Ephes. 5.

DE pædobaptismo docemus, Infantes esse baptizandos. Pertinent enim ad promissam redemptionem per Christum factam. Et Ecclesia debet illis baptismum, & promissionis illius annunciationem.

X 5

VI. De

VI. De Sacramento altaris.

DE Sacramento Altaris sentimus, Panem & Vinum in Cœna esse verum Corpus & Sanguinem Christi, & non tantum dari, & sumi à pijs, sed etiam à impijs Christianis.

Et non tantum vnam speciem esse dandam, Non enim indigemus doxosophia ista, quæ nos doceat, sub vna specie tantum esse, quantum sub vtraque; sicut Sophistæ & Concilium Constantiense docent. Et si enim verum esse forte possit, quod sub vna tantum sit, quantum sub vtraque; tamen vna species non est tota ordinatio & institutio per Christum facta, tradita & mandata. In primis verò damnamus & execramur in nomine Domini omnes eos, qui non tantum vtramque speciem omittunt, verum etiam tyrannicè eam prohibent, damnant, & blasphemant ut hæresin, & in se ipsos supra & contra Christum Dominum & Deum nostrum extollunt, opposcentes & præponentes se Christo, &c.

De Transsubstantiatione subtilitatem sophisticam nihil curamus, qua fingunt, panem & vinum relinquere & amittere naturalem suam substantiã, & tantum speciem & colorem panis, & non verum panem remanere. Optimè enim cum sacra scriptura congruit, quod panis adsit, & maneat, sicut Paulus ipse nominat: Panem quem frangimus. Et: Ita edat de pane.

VII. De Clauibus.

CLAVES sunt officium & potestas Ecclesie Christo data, ad ligandum & soluendum peccata, non tantum enormia & manifesta, sed etiam subtilia, abscondita, soli Deo nota, sicut Psal. 19. secretum est: Delicta quis intelligit? Et Rom. 7. Paulus

conqueritur, se carne seruire legi peccati. Non enim penes nos est, sed solius Dei est iudicare, quæ, quanta & quotuplicia sint peccata, vt scriptum est Psal. 144. Ne intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur coram te omnis viuens. Et Paulus 1. Cor 4. inquit: Nullius quidem mihi conscius sum, sed per hoc non iustificatus sum.

VIII. De Confessione.

CVM ABSOLVTIO & virtus clauium, etiam sit consolatio & auxilium contra peccatum & malam conscientiam, in Euangelio ab ipso Christo instituta, nequaquam in Ecclesia confessio & absolutio abolenda est, præsertim, propter teneras & pauidas conscientias, & propter iuuentutem indomitam, & petulantem, vt audiatur, examinetur, & instituat in doctrina Christiana.

Enumeratio autem peccatorum debet esse unicuique libera, quid enumerare aut non enumerare velit. Quam diu enim in carne sumus, non mentiemur confitentes & dicentes: Agnosco, me miserum esse peccatorem, & scatero peccatis. Rom. 7. Sentio aliam legem in membris meis, &c. Et cū Absolutio priuata ab officio Clauium oriatur, negligenda non est, sed maximi facienda, sicut & alia officia Christianæ Ecclesiæ magnitacienda sunt.

Et in his, quæ vocale & externum Verbum concernunt, constanter tenendum est, Deum nemini Spiritum vel gratiam suam largiri, nisi per Verbum, & cum verbo externo & præcedere, vt ita præmuniamus nos aduersum Enthusiastas, id est, spiritus, qui iactant, se ante verbum & sine verbo Spiritum habere, & ideo scripturam sine vocale verbum iudicant, fleant & reflectunt pro libito, vt faciebat Monerarius, & multi adhuc hodie, qui acutè discernere volunt inter

p. 378. vide
Contradictione

Spiri-

Spiritum & literam, & neutrum norunt, nec quid lo-
ruant, sciunt. Quid, quod etiam Papatus simpliciter
merus Enthufasmus, quo Papa gloriatur, omnia
esse in ferinio sui pectoris, & quidquid ipse in Eccle-
sua sentit & iuber, id Spiritum & iustum esse, etiam si
pra & contra scripturam & vocale verbum aliquid
tuat & praecipiat.

Hoc in vniuersum antiquus est Satanas & serpens
qui etiam Adamum & Eam in enthufasum con-
ciebat, & ab externo verbo Dei ad spiritualitates
proprias opiniones abducebat, id quod tamen & ipse
per alia externa verba perficiebat, perinde ac hodie no-
stri Enthufastæ externum verbum damnant, & tamen
ipsi non silent, sed mundum garrulitatibus & scriptio-
nibus implent, quasi verò Spiritus per scripta & voca-
le verbum Apostolorum venire nequeat, sed per ipso-
rum verba & scripta primùm veniat. Cur ergo non ipse
etiam omittunt suas conciones & scriptiones, donec
Spiritus ipse ad homines, sine ipsorum scriptis, & ante
ea veniat, quemadmodum gloriantur, Spiritum se ac-
cepisse sine praedicatione scripturarum? Sed de his iam
non vacat pluribus disputare, Et satis aliàs de his an-
tis dictum est.

Nam etiam ij, qui ante Baptismum credunt, vel
Baptismo credere incipiunt, per externum praecedens
verbum credunt, vt adulti. Audiunt enim: Quicumque
crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit: etiam si pri-
mùm increduli post decennium accipiant Spiritum
baptismum, Cornelius Actor, 10. longè antè audierat
apud Iudæos de venturo Messia, per quem iustus co-
muni deo, preces & eleemosynas Deo gratas praestabat
fide, (sicut Lucas eum nominat iustum, pium & timen-
tem Deum) & sine praecedente illo verbo atq; auditu
credere & iustus esse non poterat. Petrus autem pater-
re ei iuebatur, Messiam (in quem venturum habebat)

ille crediderat iam aduenisse, vt fides eius de venturo Messia, eum apud induratos & incredulos Iudæos non captiuam teneret, sed vt sciret, se saluandum esse per presentem Messiam, & hunc cum Iudæorum turba non negaret, nec persequeretur, &c.

Quid multis? Enthusiasmus insitus est Adamo & filijs eius à primo lapsu vsq; ad finem mundi, ab antiquo Dracone ipsis veneno quodam implantatus & infusus, estq; omnium hæresiu, & Papatu, & Mahometismi origo, vis, vita & potentia. Quare in hoc nobis est constanter perseverandū, quod Deus non velit nobiscum aliter agere, nisi per vocale verbum & sacramenta, & quod, quidquid sine verbo & sacramentis iactatur, vt spiritus, sit ipse diabolus. Nam Deus etiam Mosis voluit apparere per rubum ardentem, & vocale verbū. Et nullus Propheta, siue Elias, siue Elisæus, Spiritum sine decalogo siue verbo vocali accepit. Et Iohannes baptista nec concipiebatur sine Gabrielis præcedente verbo, nec in matris utero saliebat sine Mariæ verbo. Et Petrus inquit: Prophetæ non ex voluntate humana, sed Spiritu sancto inspirati, locuti sunt, sancti Dei homines, qui sine verbo externo non erant sancti, nec à Spiritu sancto, vt non sancti, seu profani, ad prophetandum impulsis; sed sancti erant, inquit Petrus, cum per eos Spiritus sanctus loqueretur.

2. Pet. I.

IX. De Excommunicatione.

MAiorem illam excommunicationem, quam Papa ita nominat, nõ nisi ciuilem pœnam esse ducimus, non pertinentem ad nos ministros Ecclesiæ. Minor autem, quam nominat, vera & Christiana est excommunicatio, quæ manifestos & obstinatos peccatores non admittit ad sacramentum & communionem Ecclesiæ, donec emendentur, & scelera vitent. Et ministri non debent confundere hanc Eccle-

siasticam poenam seu excommunicationem, cum poenis ciuilibus.

X. De Initiatione, Ordine, & Vocatione.

SI Episcopi suo officio rectè fungerentur, & cura Ecclesie & Euangelij gererent, posset illis nominis caritatis & tranquillitatis, non ex necessitate, permitti, vt nos & nostros concionatores ordinarent, confirmarent, hac tamen conditione, vt seponerent omnes laruz, præstigiæ, deliramenta, & spectra pompæ ethnicæ. Quia verò nec sunt, nec esse volunt veri Episcopi, sed politici dynastæ & Principes, qui nec concionantur & docent, nec baptizant, nec cœnam admittunt, nec vllum opus & officium Ecclesie præstant, sed eos, qui vocati munus illud subeunt, persequuntur & condemnant, profectò, ipsorum culpâ, Ecclesia non deferenda, nec ministris spolianda est.

Quapropter, sicut vetera exempla Ecclesie & Patrum nos docent, idoneos ad hoc officium ipsi ordinare debemus & volumus. Et hoc nobis prohibere non possunt, etiam secundum sua ira, quæ affirmant etiam ab hæreticis Ordinatos, verè esse ordinatos, illam ordinationem non debere mutari. Et Hieronymus scribit de Ecclesia Alexandrina, eam primùm Episcopis, presbyteris, & ministris communi operam gubernatam fuisse.

XI. De Coniugio Sacerdotum.

Quòd coniugium prohibuerunt, & diuinum oneratum sacerdotum perpetuo cœlibatu oneratum, malitiosè sine omni honesta causa fecerunt, & eo Antichristi, tyrannorum, & pessimorū nebulosum

opus exercuerunt, ac causam præbuerunt multis horrendis, abominandis, innumeris peccatis tetrarum libidinum, in quibus adhuc volutantur. Sicut autem nec nobis, nec ipsis datum est, ut ex masculino scēminam aut ex scēmella marem condamus, aut vtrunq; annihilemus: ita etiam ipsis non est datum, ut creaturas Dei disjungant, separent, vetent, ne in coniugio honestè vni cohabitent & viuant. Quare ipsorum spurco cœlibatui assentiri nolumus, nec etiam illum feremus, sed coniugium liberum habere volumus, sicut Deus illud ipse ordinauit & instituit, cuius opus nec rescindere, nec destruere, nec impedire volumus. Paulus enim dicit, prohibitionem coniugij esse doctrinam dæmoniorum, 1. Tim. 4.

XII. De Ecclesia.

Nequaquam largimur ipsis, quòd sint Ecclesia, quia reuera non sunt Ecclesia. Non etiam audiemus ea, quæ nomine Ecclesiæ vel mandant, vel vetant. Nam (Deo sit gratia) puer septem annorum nouit hodie, Quid sit Ecclesia, nempe, credentes, sancti, ouiculæ audientes vocem pastoris sui. Sic enim orant pueri: Credo sanctam Ecclesiam Catholicam siue Christianam. Hæc sanctitas non consistit in amiculo linteo, insigni verticali, veste talari, & alijs ipsorum ceremonijs contra sacram scripturam excogitatis, sed in verbo Dei, & vera fide.

XIII. Quomodo coram Deo homo iustificetur. Et, De bonis operibus.

Quod de iustificatione hætenus semper & assiduè docui, mutare nec in minimo possum, videli-

cet,

cer, nos per fidem (vt Petrus loquitur) aliud nouum mundum cor acquirere, & Deum propter Christum mediatorem nostrum, nos iustos & sanctos reputat. Et etsi peccatum in carne nondum planè ablatum mortuum est, tamen Deus illud nobis non vult impetare, nec meminisse.

Hanc fidem, renouationem, & remissionem peccatorum, sequuntur bona opera. Et quod in illis pollutum & imperfectum est, pro peccato & defectu non censetur, idq; etiam propter Christum, atq; ita totus homo, cum quò ad personam suam, tum quò ad opera sua, iustus & sanctus est, & nominatur, ex mera gratia & misericordia, in Christo super nos effusa, expansa & amplificata. Quare gloriari ob merita & opera non possumus, cum absq; gratia & misericordia aspiciuntur, sed vt scriptum est 1. Cor. 1. Qui gloriatur, in Domino gloriatur, quòd scilicet habeat Deum propitium. Sic enim omnia bene se habent. Dicimus præterea, vbi ne sequuntur bona opera, ibi fidem esse falsam, & non veram.

XIV. De votis Monasticis.

QUIA vota monastica è diametro pugnant cum primo principali articulo, ideo planè abrogata sunt. Ea enim sunt, de quibus Christus inquit Matth. 24. Ego sum Christus, &c. Qui enim votum facit in monasterio viuendi, is credit, se vitæ ratione sanctiorem initurum esse, quàm alij Christiani ducunt, & suis operibus non tantum sibi, sed etiam alijs etiam mereri vult. Hoc verò quid aliud est, quàm Christum negare? Et Pontificij ex suo Thoma dicere non erubescunt, votum monasticum esse æquale & paritipsum. Hæc blasphemia est in Deum.

XV.L

XV. De humanis traditionibus.

QUOD Pontificij dicunt, humanas traditiones facere ad remissionem peccatorum, & mereri salutem, planè impium & damnatum est, sicut Christus inquit; Frustra colunt me docentes doctrinas & mandata hominum. Et Tit. 1. auersantium veritatem. Item, quòd dicunt, esse peccatum mortale, si quis non seruet ista statuta, etiam impium est.

HI SUNT articuli, in quibus constantem me esse oportet, & constans ero vsq; ad mortem meam, Deo dante. Et nec mutare, nec concedere, quidquam in illis possum. Si quis alius voluerit aliquid concedere, faciat id periculo suæ conscientie.

POSTREMÒ restant præstigiæ Papales de stultis & puerilibus articulis, vt de templorum dedicationibus, campanarum baptismationibus, altarium dedicationibus & baptismationibus, adhibitis patrinis seu susceptoribus, qui munera largiebantur, &c. Hæc baptismatio fit in contumeliam, ignominiam & dedecus sacrosancti baptismi, & idèò minimè toleranda est. Deinde de consecrationibus cereorum, palmarum, placentarum, auenarum, herbarum & aromatum, &c. quæ omnia non possunt dici consecrationes, sed ludibria & mera imposturæ sunt. Et sunt talium præstigiarum infinitæ alie, quas committimus Deo ipsorum & ipsis adorandas, donec illis defatigentur. Nobis nihil cum istis negocij esse debet.

Martinus Luther D. subscripsit.

Iustus Ionas D. Rector, subscripsit manu propria.

Iohannes Bugenhagen Pomer. D. subscripsit.

Caspar Creutziger D. subscripsit.

Niclas Ambrosioff subscripsit Magdeburgensis.

Georgius Spalatrinus subscripsit Aldenburgerensis.

Ego Philippus Melanchthon supra postros articulos approbo, et pios & Christianos. De Pontifice autem statuo, si Euangelium admitteret, passus es, propter pacem & communem tranquillitatem Christianorum, qui iam sub ipso sunt, & in posterum sub ipso erunt, superioritatem in Episcopos, quam alioqui habet in humano, etiam à nobis permitti.

Iohannes Agricola Eisleben subscripsit.

Gabriel Dydimus subscripsit.

Ego Urbanus Regius D. Ecclesiarum in Ducatu Lantiburgensi Superintendens, subscribo meo & fratrum meorum nomine, & Ecclesia Hammoburgensi.

Ego Stephanus Agricola Ecclesiastes Curvensis subscribo. Et ego Iohannes Draconites subscribo, Professor & Ecclesiastes Marburgensis.

Ego Chunradus Figenboitz pro gloria Dei subscribo, et ita credidisse, & adhuc predicare & credo firmare, supra.

Andreas Osiander Ecclesiastes Nurembergensis subscribo.

M. Vitus Dieterich Ecclesiastes Noribergensis subscribo.

Erhardus Schnepffius concionator Singardensis subscribo.

Conradus Ottingerus Phorcensis Vl. ubi Lucas concionator.

Simon Schneuer Parochus Ecclesia in Crailsheim.

Iohannes Schlainhaffen Pastor Ecclesia Cotenensis subscribo.

M. Georgius Helius Forthemiensis.

M. Adamus à Fulda.

M. Antonius Corvinus concionator Hesiatis.

Rursum ego Iohannes Bugenb. igitur Pomoranus Doctor subscribo nomine Magistris Iohannis Brentij, quem ad modum à Smalcaldia recedens mihi mandavit ore & literis, quas huic fratribus, qui subscripserunt, ostendat.

Ego Dionysius Melander subscribo, Confessione, Apologia, & Concordia in re Eucharistica.

Paulus Rhodius Superintendens Stetinensis.

Gerardus Oeniken Superintendens Ecclesia Mindensis.

Ego Brixius Northanus Ecclesia Christi, quae est Susati, minister, subscribo articulis reverendi Patris Mart. Lutheri, & fateor me hactenus ita credidisse, & docuisse, & porro per Spiritum Christi ita crediturum & docturum.

Michaël Caelius concionator Mansfeldensis subscripsit.

M. Petrus Gelineus concionator Franckenfurdensis subscripsit.

Vendalinus Faber Parochus Seburga in Mansfeldia.

Ego Iohannes Aepinus subscribo.

Similiter & ego Iohannes Amsterdamus Bremensis.

Ego Fridericus Myconius Gothana Ecclesia apud Thuringos Pastor, meo & Iusti Menij Ihenacensis nomine subscribo.

Ego Iohannes Langus D. & Erphordiensis Ecclesia concionator, meo & aliorum meorum in Euangelio Cooperariorum nomine, nempe: Domini Licentiatu Ludovici Platzi Melosingi.

Domini Magistri Sigismundi Kirchneri.

Domini Volffgangi Kismetter.

Domini Melchioris Westman.

Domini Iohannis Tall.

Domini Iohannis Ksliani.

Domini Nicolai Fabri.

Domini Andrea Menseri, mea manu subscribo.

Et ego Egidius Mecklerus mea manu subscripsi.

